

Džejn Ostin
NORTENGERSKA OPATIJA

Naslov originala
Jane Austen
NORTHANGER ABBEY

Preveli
Smiljana i Nikola Kršić

Glavni i odgovorni urednik
Verica Jeremijević

Lektura i korektura
Zorica Bačković

Džejn Ostin

*Nortengerska
opatija*

FENIKS LIBRIS
Beograd, 2014.

I

Niko ko je imao prilike da vidi Katarinu Morlend, u njenom detinjstvu, ne bi pomislio da se rodila da bude junakinja. Njene životne prilike, narav njenog oca i majke, njen vlastiti karakter i talenat, sve to skupa bilo je podjednako protiv nje. Njen otac bio je sveštenik, ni bogat ni siromašan, veoma dostojanstven čovek iako mu je ime bilo Ričard – i nikada nije bio lep. Bio je u priličnoj meri samostalan, osim toga, imao je dvostruki prihod – i bio je veoma savremen u vaspitavanju svojih kćerki. Njena majka bila je jednostavna žena, praktična i neposredna, uvek dobro raspoložena i, što je najznačajnije, dobre fizičke konstitucije. Pre nego što se Katarina rodila imala je već tri sina, i umesto da umre kad je nju donela na svet, kao što bi se moglo očekivati, ona je živela i dalje – živela je da dobije još šestoro dece, da ih gleda oko sebe kako rastu, a da sačuva dobro zdravlje. Porodica sa desetoro dece smatraće se uvek lepom porodicom kad se misli na to koliko glavâ, nogû i rukû ima na broju, ali inače Morlendovi su imali malo prava na tu reč, jer su svi bez izuzetka bili veoma neugledne spoljašnjosti, a Katarina, u toki svog dugog života, neuglednija od svih. Imala je tanak ružan stas, žučkastu bezbojnu kožu, retku crnu kosu i oštre crte lica – toliko o njenoj pojavi – a izgledalo je da ni njen um ni najmanje ne odgovara jednoj heroini. Volela je sve dečake igre, a kriketu je davala naročitu prednost, ne samo nad lutkama nego i nad smelijim radostima detinjstva – hranjenjem poljskih miševa, gajenjem kanarinaca i zalivanjem bokora ružâ. U stvari, nije imala neku naročitu ljubav prema bašti, če-

sto je čupala cveće, radila je to uglavnom samo da zadovolji svoj nestašluk – bar bi se do takvog zaključka moglo doći kad se utvrdi da je uvek volela da uzima upravo one cvetove koje su joj zabranjivali da bere. – Takve su bile njene sklonosti – a njene duševne sposobnosti bile su gotovo, isto tako, neobične. Nikada nije mogla da nešto nauči ili shvati pre nego što joj to utuže u glavu, a često ne bi zapamtila stvar čak ni tada, jer je obično bila nepažljiva a povremeno i glupa. Njena majka ju je tri meseca učila da recituje *Prosjakovu molbu* i, na kraju krajeva, njena mlađa sestra Sali znala je to bolje nego ona. Nije da je Katarina bila uvek glupa – to nikako; naučila je bajku *O zecu i njegovim prijateljima* brzo kao bilo koja devojčica u Engleskoj. Njena majka je želela da Katarina uči da svira, a i ona sama bila je sigurna da će joj se to sviđati jer je veoma rado udarala u tipke starog, od svih zaboravljenog, spineta. Tako je počela da svira u svojoj osmoj godini. Učila je godinu dana i više nije mogla da izdrži – a gospođa Morlend, koja nije uporno zahtevala da se njene kćeri usavršavaju u nečemu, uprkos očiglednoj nesposobnosti ili odvratnosti prema tome, dozvolila joj je da digne ruke od obrazovanja. Dan kada je učitelj muzike dobio otkaz bio je najsrećniji dan u Katarininom životu. Njena ljubav prema crtanju nije bila mnogo veća iako je, kad god bi joj palo u ruke majčino pismo ili joj pošlo za rukom da se dočepa nekog drugog neobičnog komadića papira, crtala na svoj način i svuda gde je stigla, kuće i drveće, kokoške i piliće, sve veoma nalik jedno na drugo. – U pisanju i računanju poučavao ju je otac, a majka ju je učila francuski; njen napredak u jednom i drugom nije bio bogzna kakav i kad god je mogla, izbegavala je ove časove. Kakav čudan i neobjašnjiv karakter! – jer i pored svih ovih simptoma razuzdanosti u vreme kad joj je bilo deset godina, ona nikada nije bila zla srca niti loše naravi; retko je bila tvrdoglava, gotovo nikada nije bila svadljiva i bila je veoma ljubazna prema mlađim od sebe, sa retkim ispadima samovo-

lje; pored svega toga, bila je bučna i divlja, mrzela je svaku stepu i čistoću, i ništa na svetu nije volela više nego da se kotrlja niz zelenu padinu iza kuće.

Takva je bila Katarina kad joj je bilo deset godina. Kad je imala petnaest, njena spoljašnost se u znatnoj meri popravila; počela je da kovrdža kosu i čezne za balovima; njen ten se prolepšao, crte su joj bile blage jer joj se čitavo lice zaoblilo i dobilo boju, oči su joj postale živahnije a stas se više isticao. Njena sklonost prljavštini nestala je pred željom da bude lepa i postajala je sve čistija i ljupkija; sada je imala zadovoljstvo da, s vremena na vreme, čuje poneku primedbu svog oca ili majke o tome da se prolepšala. „Od Katarine postaje sve lepša devojka, sada je gotovo već lepotica“, bile su reči koje su sada tu i tamo dopirale do njenih ušiju. Kako su joj samo godile! Biti *gotovo* lepotica, to je već dostignuće i veća radost za devojku koja je u toku prvih petnaest godina svoga života izgledala neugledna nego za lepoticu koja to sluša već od rođenja.

Gospođa Morlend bila je veoma dobra žena i želela je da njena deca budu i imaju sve što treba, ali bila je sve vreme toliko zauzeta spremanjem mališana na spavanje i njihovim učenjem da su njene starije kćeri bile prepuštene da se same brinu o sebi. Zato i nije baš bilo čudo što je Katarina, koja po svojoj naravi nije imala ničega herojskog, davala u svojoj četrnaestoj godini prednost kriketu, bejzbolu, jahanju na konju ili trčanju po livadama, čitanju knjiga – posebno poučnih knjiga – jer ona, sve u svemu, nije osećala apsolutno nikakvu odvratnost prema knjigama pod uslovom da ne pružaju nikakva korisna znanja, ili da se u njima više priča o događajima a ne filozofira mnogo. Ali od petnaeste do sedamnaeste godine ona se pripremala za junakinju; čitala je sva ona dela koja sve prave junakinje moraju da pročitaju, da upotpune svoju memoriju citatima koji su tako korisni i mogu tako lepo da ublaže nagle obrte u njihovim bogatim životima.

Od Poupa¹ je naučila da

*ne uzima ozbiljno one koji
idu svetom noseć ruglo bola.*

Od Greja² da se

*mnogi cvet rađa da cveta neviđen,
i rasipa miris dajuć ga vazduhu pustom.*

Od Tomsona³ da je

*... predivan zadatak
učiti mlađu misao kako da pogađa.*

Iz Šekspira je sakupila veliku zalihu informacija, između ostalog, da

*... trice, lake kao vazduh,
za ljubomornog su dokaz čvrsti
kao istine Svetog pisma.*

Dalje da

*bedni kukac, kad ga zgazimo, oseća isti udar telesnog bola
kao div kad umire.*

I da zaljubljena mlada žena uvek izgleda

---

1 Poup Aleksander (Rore Alexander), 1688–1744, engleski pesnik.

2 Grej Tomas (Gray Thomas), 1716–1771, engleski pesnik.

3 Tomson Džems (Thomson James), 1700–1784, engleski pesnik.

U originalu neki citati nisu tačno navedeni već, verovatno, onako kako ih je Katarina zapamtila. – *Prim. prev.*

*... kao spomenik Strpljenja koje se
smeši Bolu.*

U tom pogledu njeno usavršavanje bilo je dovoljno – a u nekim drugim stvarima ona je, takođe, izvanredno napredovala. Iako nije sama znala da piše sonete, naučila se da može da ih čita, i premda se činilo da nema nekih naročitih izgleda da bi mogla oduševiti čitavo društvo kratkim preludijem za klavir vlastite kompozicije, bila je u stanju da sluša sviranje drugih sa veoma malo napora. Njen najveći nedostatak bio je u olovci – nije imala pojma o crtanju, čak ni toliko da pokuša da nacrtá profil svog dragog a da se može poznati ko ga je crtao. Tu je padala žalosno daleko od uzvišenosti prave junakinje. Zasada još nije bila svesna svog bednog položaja, jer nije imala dragog koga bi trebalo portretisati. Navršila je sedamnaest godina a nije naišla na mladića dovoljno lepog da može izazvati njene osećaje, pa čak joj nije uspelo ni da raspiri nečiju istinsku strast, osim veoma umerenog i prolaznog divljenja. To je zaista bilo čudnovato! Ali čudnovate stvari se obično mogu protumačiti ako se ljudski zapne i potraži njihov uzrok. U susedstvu nije bilo nijednog lorda, nije bilo – čak ni barona. Među njihovim poznanicima nije bilo nijedne porodice koja bi odgajala i podizala dečaka koga je slučajno našla pred vratima – nijednog mladog muškarca, čije bi poreklo bilo nepoznato. Njen otac nije imao nikakvog štíćenika, a gospodar župe nije imao dece.

Ali ako jedna mlada devojka treba da postane junakinja, u tome je ne može sprečiti ni nastranost četrdeset porodica kojima je okružena. Mora se dogoditi i dogodiće se nešto što će baciti junakinju na njen put.

Gospodin Alen, vlasnik većeg dela imanja oko Fulertona, gradića u Viltšajru, gde su Morlendovi živeli, bio je upućen u Bat da se leči od kostobolje, a njegova supruga, veoma vedra žena koja je volela gospođicu Morlend i, verovatno, bila svesna

toga da mlada devojka, ako je sreća ne pronade u njenom rodnom mestu, mora da je sama potraži na drugom mestu, pozvala je Katarinu da pođe s njom. Gospodin i gospođa Morlend dali su svoj pristanak, a Katarina je bila sva van sebe od sreće.

II

Kao dopuna svemu onome što je već rečeno o ličnim i duševnim kvalitetima Katarine Morlend u vreme kada se upustila u sve one opasnosti i teškoće koje donosi šestonedeljni boravak u Batu, treba dodati – radi što bolje obaveštenosti čitaoca, kome inače sledeće stranice ne bi pružale gotovo nikakvu predstavu o njenom pravom karakteru – da je njeno srce bilo nežno; da je bila vesela i otvorene naravi, bez imalo taštine ili izveštačenosti; da je njeno ponašanje bilo lišeno svake nezgrapnosti i devojačke stidljivosti; da je njena spoljašnost bila dopadljiva, a kada bi se dobro doterala, čak i lepa; da su njene misli bile tako bezazlene i nevine kao što obično biva kod devojke sa šesnaest godina.

Kad se približio čas odlaska, majčina strahovanja gospođe Morlend su se žešće ispoljila, kao što se već moglo i očekivati. Njeno srce bilo je sa žalošću pritiskivano hiljadama uznemirujućih predosećanja da će ovaj strašni rastanak doneti neko zlo njenoj ljubljenoj Katarini, i poslednjih dana koje su provele zajedno ove misli često su je terale na plač; naravno, veoma važni i umesni saveti morali su sići sa njenih mudrih usana, naročito za vreme oproštajne pridike u njenom sobičku. Upozorenje da se čuva nasilja onih plemića i barona koji uživaju u tome da odvuku mladu devojku na neko udaljeno imanje, morala su u takvom trenutku otkriti svu veličinu njenog srca. Ko ne bi na

nešto tako pomislio? Ali, gospođa Morlend je tako malo znala o lordovima i baronima da nije izustila nijednu primedbu o njihovoj opštoj razuzdanosti i uopšte nije pomislila na opasnost koja preti njenoj kćerci od njihovih mahinacija. Njene opomene su se ograničile na ove stvari: „Molim te, Katarina, da se uvek dobro utoplíš oko vrata, da se ne prehladiš kad se budeš uveče vraćala iz društva, i želela bih da pokušaš da vodiš računa o novcu koji troliš. – U tu svrhu daću ti ovu knjižicu“.

Sali ili, bolje, Sara (jer koja mlađa devojka iz građanske otmene kuće napuni šesnaest godina a da ne izmeni svoje ime koliko god može?) morala je u ovoj situaciji i u ovim časovima da igra ulogu intimnog prijatelja i poverljive osobe svoje sestre. Značajno je, međutim, da ni jedna ni druga nisu insistirale na tome da im se Katarina redovno javlja svakom poštom, niti su zahtevale njeno obećanje da će im pisati o svojim utiscima, o karakteru svakog novog poznanstva niti pojedinosti o svakom zanimljivom razgovoru koji bi mogla imati u Batu. Zaista, sve što se odnosilo na ovaj značajni put bilo je od Morlendovih shvaćeno sa izvesnom umerenošću i spokojstvom, tako da je sve to nekako više ličilo na normalne osećaje i normalan život nego na prefinjenu osetljivost i izlive nežnosti koje bi prvi rastanak junakinje sa njenom porodicom neminovno trebalo da izazove. Otac, umesto da joj otvori neograničen račun u banci ili da joj u ruke preda novčanicu od bar sto funti, dao joj je samo deset gvineja i obećao više ako joj bude potrebno.

Pod takvim nepovoljnim okolnostima došao je i čas odlaska i putovanje je otpočelo. Obavljeno je sa odgovarajućom staloženošću i u mirnoj bezbednosti. Nisu ih ometali ni razbojnici, ni oluja, nije čak došlo ni do srećnog preturanja kola koje bi ih upoznalo sa junakom. Nije se dogodilo ništa što bi ih uznemirilo, osim uzbune koju je podigla gospođa Alen, kojoj se učinilo da je zaboravila svoje papuče u jednoj gostionici, ali se, na sreću, pokazalo da je njen strah bio bezrazložan.

Stigli su u Bat. Katarina je bila sva van sebe od radosti; nje-ne oči bile su sad tu, sad tamo, svuda dok su se približavali nje-govoj upadljivo lepoj okolini i kasnije dok su se vozili ulicama koje su vodile prema hotelu. Došla je da bude srećna i već sada se tako osećala.

Uskoro su se smestili u udobnim apartmanima u Ulici Pel-teni.

Sada bi bilo na mestu da opišemo ličnost gospođe Alen, ka-ko bi čitalac bio u stanju da sam oceni na koji će način njen uticaj težiti da usmeri opštu nevolju u delu i kako će ona, ve-rovatno, doprineti da se na jednu Katarinu sruči sav bes onog očaja i bede koji se mogu naći u poslednjem tomu knjige – bi-lo svojom nerazumnošću, nevaspitanošću ili ljubomorom, bilo na taj način što će zadržavati njena pisma, upropašćavati njen karakter ili je isterati iz kuće.

Gospođa Alen je pripadala onoj većini žena, čije društvo ne može izazvati nikakvo drugo osećanje, osim iznenađenja da se u svetu mogu naći muškarci koji su u stanju da ih zavo-le do te mere da se njima ožene. Nije bila lepa, ni duhovita, ni telesno ni duševno savršena, niti je posedovala sposobnost za lepo ponašanje. Plemićko držanje, prilično tiha, mirna, dobra narav i šaljivi obrti misli – to je bilo sve što bi se moglo uzeti kao razlog zašto ju je izabrao tako pametan i inteligentan mu-škarac kao što je bio gospodin Alen. U jednom pogledu ona je bila kao stvorena za to da jednu mladu damu uvede u društvo, jer je išla svuda i volela da vidi sve rado kao svaka mlada dama. Oblačenje joj je bila strast. Uživala je – potpuno bezopasno – u tome da bude fina, i uvođenje naše junakinje u život nije se moglo ostvariti dok tri ili četiri dana nisu provedena u izuča-vanju onoga što se sada najviše nosi, i dok gardedama nije bila snabdevena haljinama po najnovijoj modi. I Katarina je kupila nešto za sebe, i kada su sve ove predigre završene, došlo je ono značajno veće kada je trebalo da stupi u Svećani salon. Kosu

joj je podšišala i očešljala najbolja frizerka, haljinu je obukla sa najvećom pažnjom, i gospođa Alen i njena devojka su izjavile da izgleda upravo kako treba. Ovako ohrabrena, Katarina se nadala da će, ako ništa drugo, proći kroz mnogo toga, a da ne izazove kritiku. Što se tiče divljenja, ono će uvek biti veoma dobrodošlo ako dođe, ali ona na to nije računala.

Gospođa Alen se toliko zadržala sa oblačenjem da su u dvoranu za igru ušle veoma kasno. Bila je puna sezona, sala je bila prepuna ljudi i obe dame su se provukle kako su najbolje mogle. Što se tiče gospodina Alena, on se uputio pravo u salu za kartanje i ostavio ih da same uživaju u gužvi. Pazeći više na bezbednost svoje nove haljine nego na udobnost svoje šticićenice, gospođa Alen se progurala kroz grupu muškaraca kraj vrata brzinom koju je dozvoljavala najnužnija opreznost. Katarina se, međutim, držala tesno uz nju i suviše je čvrsto uhvatila svoju prijateljicu pod ruku da bi ih mogao razdvojiti zajednički napor borbenog skupa. Na svoje krajnje čuđenje, ustanovila je da probijanje kroz salu ni u kom slučaju nije put kojim bi se mogle izvući iz svetine, i činilo joj se, naprotiv, da sala postaje sve gušća što su više napredovale, dok je ona zamišljala da će, čim jednom prođu kroz vrata, moći lako da nađu sedišta i biti u mogućnosti da u potpunoj udobnosti posmatraju igru. Stvarnost je, međutim, bila sasvim drukčija: iako su neumorno se trudeći stigle do kraja sale, njihova situacija ostala je nepromenjena. Nisu uopšte mogle da vide igrače, već samo najviša pera na šesirima nekih dama. Još uvek su se kretale napred – još je postojala nada u nešto bolje – i upotrebivši sve svoje snage, fizičke i umne, konačno su se našle u prolazu iza najviše klupe. Tu je bilo nešto manje sveta nego dole i sa tog mesta gospođica Morlend imala je širok pregled celog društva ispod nje, kao i svih opasnosti koje je čekaju kad kasnije kroz njega bude htela da prođe. Bio je to veličanstven prizor, i prvi put te večeri osetila je da se nalazi na balu. Čeznula je za tim da

igra, ali u sali nije videla nijedno poznato lice. Gospođa Alen je činila sve što je mogla u ovakvom slučaju, govoreći, s vremena na vreme, nežno: – Želela bih da igrate, draga moja, želela bih da nađete partnera. – Neko vreme njena prijateljica bila joj je zahvalna na tim željama, ali one su se tako često ponavljale i pokazale se tako neefikasne da su, konačno, dosadile Katarini i ona je prestala da joj zahvaljuje.

Nisu, međutim, mogle dugo da uživaju u udobnosti svog položaja, koji su sa takvim trudom osvojile. – Ubrzo zatim svi prisutni su krenuli da popiju čaj, i morale su da se proguraju napolje kao i svi ostali. Katarina je počela da oseća nešto kao razočaranje – bilo joj je dosta neprestanog tiskanja uz ljude, čija lica u većini nisu bila nimalo interesantna i koja su joj bila potpuno nepoznata, tako da se nije mogla osloboditi mučne stege time što bi izmenjala koju reč sa nekom od svojih sapatnica. Kad je, najzad, stigla u salu za čaj, obuzelo ju je još jače osećanje neprijatnosti što nema društva kome bi se mogla priključiti, nikakvog poznanstva na koje bi imala pravo, niti ijednog poznatog džentlmena koji bi im se pridružio. – Gospodina Alena nisu nigde videle, i pošto su se dugo uzaludno obazirale oko sebe, ne bi li pronašle neko pogodnije mesto, bile su prisiljene da sednu na kraj jednog stola za kojim se već bilo smestilo veliko društvo. Tu nisu imale šta da rade niti s kim da progovore, osim jedna sa drugom.

Gospođa Alen je, čim su sele, sama sebi čestitala što je sačuvala svoju haljinu od oštećenja. – Bilo bi veoma neprijatno da sam je negde poderala – rekla je – zar ne? To je tako fini muslin. Što se mene tiče, uveravam vas da u čitavoj sali nisam videla materijal koji bi mi se toliko svideo.

– Kako je neprijatno – šapnula je Katarina – što nemamo nijednog poznanika!

– Da, draga moja – odgovorila je gospođa Alen sasvim spokojno – to je zaista veoma neprijatno.

– Šta da radimo? Gospoda i gospođe za ovim stolom izgledaju kao da se čude zašto smo došle ovamo; izgleda kao da se namećemo njihovom društvu.

– Ah, to smo i učinile. To je veoma neprijatno, želela bih da ovde imamo mnogo poznanika.

– Želela bih da ovde vidim *bar nekoga* kome bismo se mogle pridružiti.

– Imate pravo, draga moja, kad bismo nekog poznavale, smesta bismo mu se priključile. Skinnerovi su bili ovde prošle godine, želela bih da su ovde sada.

– Zar ne bi bilo bolje da odemo? Vidite, ni pribora za čaj nema za nas.

– Zaista ga više nema. Kako je to strašno, nesnosno! Ali mislim da će biti bolje da još malo posedimo, čovek se toliko izgužva među ovim svetom! Kako izgleda moja frizura, draga? Neko me je gurnuo, bojim se da sam raščupana.

– Ne, niste, veoma lepo izgledate, zaista. Ali, draga gospođo Alen, jeste li sigurni da među tolikim svetom nema nikoga koga poznajete? Ja mislim da *sigurno* poznajete nekoga.

– Ne poznajem, na časnu reč, želela bih da poznajem. Iz sveg srca bih želela da ovde imam mnogo poznanika, tada bih vam mogla naći partnera. Bila bih tako srećna da možete igrati. Evo jedne žene, kako neobično izgleda! Kakvu je to čudnovatu haljinu obukla, kako je staromodna! Pogledajte joj samo leđa!

Posle izvesnog vremena jedan od suseda za stolom ponudio ih je čajem; primile su ga sa zahvalnošću, i to je bio početak kratkog razgovora sa gospodinom koji im se obratio. Bilo je to prvi put da je u toku večeri neko s njima progovorio dok ih, konačno, kada se igranka završila, nije otkrio i pridružio im se gospodin Alen.

– Pa, gospođice Morlend – rekao je on – nadam se da vam je bilo prijatno na balu.